

MURE. Hirvo Surva arvates on Eesti koolides muusikaline kirjaoskus puudulik.

Hirvo Surva — juba veerand sajandit laulupeodirigent

INTERVJUU

ANNELI
AMMAS
reporter

Postimehe 2014. aasta inime- ne, 26. laulu- peo kunstiline juht Hirvo Surva (51) juhatab

oma esimest koori juba 15-aastastelt. Oma esimese koori, Kiisa rahvamaja naiskoori tõi ta laulupeole 17-aastaselt. Esimest korda astus ta laulukaa- re all ühendkoori ette 28-aastaselt. Kuus aastat hiljem juh- tis ta juba oma esimest noorte- pidu. Surva on ainuke uue ise- seisvusaaja kooriühitidest kel-

mäletate oma esimesest laulu- peost koolipoisina?

Olin noortepool kusagil 2. või 3. klassis Kohtla-Järve 1. keskkooli poistekooriga ja mäletan siiani sellelt peolt Gustav Ernesaksa ja ka Tuudur Vetti- kut. Mäletan seda noore inime- se tunnet, kuidas pisar kipub silma, kuidas õhk on elektrit täis. Oli tugev seesmise vaba- duse tunne, mis kandus ka il- ma sõnadeta edasi.

Kas mõtlesite juba sils, et oleks uh- ke kunagi ise kooride ees suurel peol seista?

Seda mitte, aga kusagil 1980. aastate algul, kui tegime Kava- leri (Hirvo Surva oli ansambli Kavaleri solist - toim), oli meil omavahel kihlvedu, kas meie bassimees Villu Valdmaa laulab

del traditsioon, oma kindel al- gus- ja lõpulaul ja meil on välja kujunenud kooriliigid.

Lätis näiteks on peaaegu kogu pidu vaid segakooride kanda. Üle-eelmisel suvel, kui Riias peol käisime, olid neil üle hulga aja ka naiskoorid välja toodud. Ma arvan, et me võiks ikka hoida, et igal kooriliigil on oma laulud - see mõjutab koo- riliikide arengut.

Kusagil õpetatakse noodikirja, teises koolis mitte. Noodikirjaoskus on nagu ühe võõrkeele oskus. See on muusikakeel.

Maailmas kogub Eesti laulupidu jär- jest uusi fänne, samas elab Eestis Ida-Virumaal või sealsamas laulu-

Postimehe aasta inimese auhinna andis dirigent Hirvo Survale (paremal) üli- tava Estonia teatri poistekoori noorhärрад.

lema. Koolidirektor ei saa võt- ta tööle kooriühiti - sellist eri-

gi oli jo-le-mi süsteem, siis oli see vähemalt süsteemne õne-

mest korda astus ta laulukar-
re all ühendkoori ette 28-aas-
taselt. Kuus aastat hiljem juh-
tis ta juba oma esimest noorte-
pidu. Surva on ainuke uue ise-
seisvusaja koorijuhtidest, kel-
lele on selle aja jooksul toimu-
nud kümnest noorte- ja üldlau-
lupeost usaldatud juhtida ko-
guni kolm.

**Hirvo Surva, kes teid esime-
sena laulupeodirigendiks
kutsus?**

Tõnu Kaljuste, kes te-
gi 1991. aastal «Laulu-
sildu» (Eesti-Ameerika
laulupidu - toim).
Siis ta kutsus sinna
palju noori dirigente,
ka minu. Tõnu oli
esimene, kes noortele
värava lahti tegi. Kunsti-
liseks juhiks sain 1997. aasta
noortepeol aga tänu Lydia Ra-
hulale, kes oli peoidee välja
mõelnud, aga ei tahtnud ise
kunstilise juhi rolli kanda
ja kutsus selleks mind.

**Igale dirigendile
ei sobigi olla lau-
lupeodirigent. Kes on õige lau-
lupeodirigent?**
Seda oskab
öelda ühend-
koor - laul-
jad on see
l a k m u s p a -
b e r. Laulupeol
kuuled, kuidas
dirigent vastu
võetakse.

**Laulupeo diri-
gendipuldis ole-
te käinud pea
veerand sajan-
dit, aga mida**

**Nüüd, kul juhtisite oma esimest
üldlaulupidu, sai sellest ootamatult
lausa kaks laulupidu, mitte lihtsalt
kaks kontserti!**

Tegelikult oligi nii. Mõlemad
olid tervikud ja koos ka üldi-
ne tervik. Aga laulupeost ei
ole võimalik rääkida «mina»-
sõnaga. Õige on öelda «meie».
See pidu algab kõige väiksema
koori juhust, lauljaist. Kõik in-
mesed, kes peol osalevad, kas
lauljana, tantsijana, pillimän-
gijana või ka publiku seas, pa-
nevad sinna killukese oma hin-
gest, sest sinna ei saa tulla üks-
ki tuim inimene. Olen selles
täiesti veendunud. Neist hin-
gekildudest saabki kokku see,
mis sünnitab laulupeo.

**Laulupeost ei ole võimalik
rääkida «mina»-sõnaga.
Õige on öelda «meie». See
pidu algab kõige väiksema
koori juhust, lauljaist.**

**Läinudsuise peo järel tekkis pal-
judel tunne, et kuhu siit veel edasi
minna.**

Me alati küsime, mis järgmisel
laulupeol uut tuleb. Aga laulu-
pidu on elukõige traditsiooni
kandmine. Laulupidu on lau-
lupidu, ei pea jalgratast leiuta-
ma. Midagi võiks ka väga kind-
lat olla.

Ka sel peol ei olnud midagi
uut. Muusika areneb niikuinii
omas ajas ja sellega peab kaasas
käima. Meil tulevad peole jär-
jest uued heliloojad: Pärt Uus-
berg, Erkki-Sven Tüür, Andres
Lemba ja teised. Sündis väga
palju uut ja väga ilusat muusi-
kat. Meie laulupeol on oma kin-

See on muusikakeel.

**Maailmas kogub Eesti laulupidu jär-
jest uusi fänne, samas elab Eestis
Ida-Virumaal või sealsamas laulu-
väljaku taga Lasnamäel mele kaas-
maalasi, kes ei jõua peole ei laulma
ega kuulama. Kuidas talle tundub,
kas laulupidu võiks olla üks ühis-
konna lõimumise võimalus?**

Kui Ida-Virumaa peale mõelda,
siis seal on väga tugevad vene
koorid, kes teevad kõva tööd ja
tulevad ka laulupeole. Ma ala-
ti imestan eelproovides nende
üle. Lastele õpetatakse seal vä-
ga tõsimeelselt eesti koorimu-
sikat. Keelega on ikka väike-
sed probleemid, aga sel aastal
üllatasid sealsed mudilaskoorid,
kes laulsid juba väga ilusas
eesti keeles. Poistekoorides oli
tugevam aktsent veel sees. See
ongi lõimumine.

**Kas peaks midagi tegema, et vene
emakeelega koore laulupeol roh-
kem oleks?**

Ma arvan, et kes tahab, see lau-
lab ja tuleb. Kõigil on võimalus.
Mul laulavad ka oma poistekoor-
is (Estonia teatri poistekoor -
toim) vene poisid. Nad käivad
hea meelega, laulavad hästi ja
tunnevad end hästi. Vägisi ei
ole mõtet kedagi sundida.

**Milline on muusikaõpetuse pilt Ees-
ti koolides?**

Erinev. Heino Kaljuste ütles ku-
nagi väga õigesti: kuni laulab
eesti kool, siis on ka laulupi-
du. Laulupidu algab koolist ja
sellest, kui võrd suudab õpetaja
lapsi kaasa haarata, et nad ka
edaspidi laulu juurde jääksid.

**Kuidas on meil praegu noorte koo-
rijuhtidega?**

Ega neid üle ei ole, pink pole
väga pikk. Samas on ka kooli-
dest välja koorunud laulupeodi-
rigente: Anne Kann Orissaarest,
Tartust Anneli Traks ja teised-
ki. Me peame koolide muusika-
õpetajate motiveerimisele mõt-

Postimehe aasta inimese auhinna andis dirigent Hirvo Survale (paremal) ü-
tava Estonia teatri poistekoori noorhärрад.

lema. Koolidirektor ei saa võt-
ta tööle koorijuhti - sellist eri-
ala koolis polegi. On huviala-
ringijuhid.

Mis vahe neil on?

Huvialaringijuh palk on märk-
sa väiksem kui õpetaja palk.
Kui saaks kooritunni eest ka
õpetajapalka!

**Kõrvalt võib paista, et mis see koo-
rijuhtimine ära ei ole - kord-kaks
nädalas tund aega ja ongi kogu töö.
Aga tegelikult?**

Need tunnid peab ette valmis-
tama, mõtlema repertuaarile.
Lapsel peab olema kooritun-
nis nii huvitav, et ta tahab seal
käia. Aja märk on aga muusi-
kalise kirjaoskuse puudulikkus
koolis.

Mida te selle all mõtlete?

Noodikirja tundmist. Kui kuna-

gi oli jo-le-mi süsteem, siis oli
see vähemalt süsteemne õpe-
tus. Nüüd vaatan, et kusagil
õpetatakse noodikirja, teises
koolis mitte. Noodikirjaoskus
on nagu ühe võorkeelega oskus.
See on muusikakeel. Ja kesk-
koolis ei laulda muusikatunnis
enam peaaegu üldse! Õpivad
vaid heliloojate eludaatumeid
pähe, mida võib ükskõik kust
igal hetkel vaadata. Noortega
peab laulma!

**Omaette probleem Eesti kooriläu-
lus on meeskooride vähesus ja ilm-
selgelt olid meeskoorid läinudsuvi-
sel peol kõige nõrgem koht. Tant-
sijad on oma meestepidudega
meestepõuda tublisti leevendanud.
Mida meeskooridega teha?**

Päris ausalt öeldes kartsin
peol meeskooride osas hulle-
mat. Neid oli peol alla tuhan-
de mehe. Meeskoorimehed jää-

Hirvo Surva juhendamisel harjutab koorilaulu teiste seas ka tema enda poe-

Postimehe peatoimetaja Merit Kopli (vasakul). Kõigi osaliste rõõmuks laulsid auhinnatseremoonial Surva juhenda-

FOTOD: TAIRO LUTTER

vad üha vanemaks. Tore oli, et meeskooride laulust siiski ei kumanud läbi sellist vana kõla. Võtsime ju poistekooride noormehed meestele appi ja sellest oli päris suur tugi.

Siinkohal tuleb tänada Mikk Üleoja, kes liigijuhina tegi eelproovides väga tõsise töö.

Miks see nii on juhtunud? Mida teha, et meeskoorid uue hoo sisse saaksid?

Viga on ühiskonnas - paljud sõidavad Eestist minema, et tööd leida. 15 aastat tagasi hakkasime noorte meeskoore looma ja mõned, kahjuks väga üksikud, on ka ellu jäänud. Ilmselt peavad poistekoorid tagama selle, et lõpuks tulevad ka meeskooridesse uued lauljad.

Omaette küsimus on väliseesti koorid. Eestlasi elab igal pool maa-

Ilmas üha enam ja nende jaoks on laulu- ja tantsupidu üks olulisemaid oma identiteedi holdmise võimalusi. Käisite ka ise Kanadas sealseid koore peole aitamas.

Nad võtavad seda hirmus tõsiselt. Torontost tuli peole viis koori, ka noortekoor. Eks neil probleeme oli, aga tegin nendega nädal aega tööd ja nad olid väga tublid. Nende jaoks on see mõnes mõttes elu ja surma küsimus, kas eestlus üldse jääb alles. Paljud lapsed räägivad juba vaid inglise keelt. Käisin ka Luksemburgis, kus on Euroopa lastekoor. Ega neilgi seal lihtne ole, aga kõige tähtsam on tahtmine.

Üks laulupeo suurhetki teie jaoks oli, kui Eri Klas peo lõpus dirigendipulti tõusis ja teile Gustav Ernesaksa dirigendikepi pärandas. Kas teadsite seda ette?

Ei. See mõte tekkis tal endalgi alles selle kahe peopäeva jooksul.

Eri Klas pani teile selle sammuga suure vastutuskooorma. Kuidas sellega hakkama saate?

Ma pigem näen, et mind on usaldatud. Samas, ega ma hakka sellest midagi halvemini või paremini tegema, kuid tunnen, et minu kätte on midagi usaldatud. Loomulikult annan selle kunagi edasi.

Kas järgmise, 2019. aasta laulupeo ideekonkursil osalete?

Sinna on veel natuke aega, pean mõtlema. Veksleid välja ei anna. (Eile lõppes 2017. aasta noortepeo ideekonkurss, kus Hirvo Surva ise ei osalenud, küll kuulub ta žüriisse, kes parima idee välja valib - toim.)

Postimehe peatoimetaja Merit Kopli (vasakul). Kõigi osaliste rõõmuks laulsid auhinnatseremoonial Surva juhenda-
FOTOD: TAIRO LUTTER

vad üha vanemaks. Tore oli, et meeskooride laulust siiski ei kumanud läbi sellist vana kõla. Võtsime ju poistekooride noormehed meestele appi ja sellest oli päris suur tugi.

Siinkohal tuleb tänada Mikk Üleoja, kes liigijuhina tegi eelproovides väga tõsise töo.

Miks see nii on juhtunud? Mida teha, et meeskoorid uue hoo sisse saaksid?

Viga on ühiskonnas – paljud sõidavad Eestist minema, et tööd leida. 15 aastat tagasi hakkasime noorte meeskoore looma ja mõned, kahjuks väga üksikud, on ka ellu jäänud. Ilmselt peavad poistekoorigid tagama selle, et lõpuks tulevad ka meeskooridesse uued lauljad.

Omaette küsimus on väliseesti koorid. Eestlasi elab igal pool maa-

Ilmas üha enam ja nende jaoks on laulu- ja tantsupidu üks olulisemaid oma identiteedi hoidmise võimalusi. Käsite ka ise Kanadas sealseid koore peole aitamas.

Nad võtavad seda hirmus tõsiselt. Torontost tuli peole viis koori, ka noortekoor. Eks neil probleeme oli, aga tegin nendega nädal aega tööd ja nad olid väga tublid. Nende jaoks on see mõnes mõttes elu ja surma küsimus, kas eestlus üldse jääb alles. Paljud lapsed räägivad juba vaid inglise keelt. Käisin ka Luksemburgis, kus on Euroopa lastekoor. Ega neilgi seal lihtne ole, aga kõige tähtsam on tahtmine.

Üks laulupeo suurhetki teie jaoks oli, kui Eri Klas peo lõpus dirigendipulti tõusis ja teile Gustav Ernesaksa dirigendikepi pärandas. Kas teadsite seda ette?

Ei. See mõte tekkis tal endalgi alles selle kahe peopäeva jooksul.

Eri Klas pani teile selle sammuga suure vastutuskorma. Kuidas sellega hakkama saate?

Ma pigem näen, et mind on usaldatud. Samas, ega ma hakka sellest midagi halvemini või paremini tegema, kuid tunnen, et minu kätte on midagi usaldatud. Loomulikult annan selle kunagi edasi.

Kas järgmise, 2019. aasta laulupeo ideekonkursil osalete?

Sinna on veel natuke aega, pean mõtlema. Veksleid välja ei anna. (Eile lõppes 2017. aasta noortepo ideekonkurss, kus Hirvo Surva ise ei osalenud, küll kuulub ta žüriisse, kes parima idee välja valib – toim.)

+Märten (pildil õnnitlemas).